

İZMİR BEİT HİLLEL SİNAGOĞU'NUN TEFİLA DEFTERİ VE MUSTAFA KEMAL PAŞA'YA HANOTEN TEŞUA DUASI

Siren Bora*

Öz

İzmir Beit Hillel Sinagogu, Hahambaşı Hayim Palaçi'nin sinagogu olarak tanınır. Günümüzde restore edilerek Rav Palaçi Anı Evi'ne dönüştürülen bu yapıda Beit Hillel'e ait İbranice Hanoten Teşua Tefila'sının(Duasının) yer aldığı bir defterin fotokopisi sergilenmektedir. Defterin aslı, Jerusalem Central Archives for The History of The Jewish People'dadır. Tamamen Tora kaynaklı ve Yahudiliğe özgü bir dua olan bu Tefila, Mustafa Kemal Paşa'ya kurtuluşu ve başarıyı dileyerek başlamaktadır. Tefila Defteri'nin yazım ve kullanım tarihi ise, muhtemelen 1922 ya da 1923'tür. İzmir ve İstanbul Yahudi cemaatleri, Osmanlı Devleti yıkıldıktan sonra da, bu duayı okumaya devam etmişlerdir. İsrail Devleti'nin kuruluşu, söz konusu ritüelde herhangi bir değişikliğe yol açmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu tarihten günümüze dek; Birinci Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ten Onikinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a değin her Cumhurbaşkanı için, Hanoten Teşua Tefilasını okunmuştur. Halen de okunmaya devam etmektedir. Hâlbuki Avrupa kentlerindeki pek çok Yahudi topluluğunun, ya bu eski duayı kapsamlı bir şekilde yeniden yazdığı ya da tamamen çöpe attığı bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler: İzmir Yahudileri, Beit Hillel Sinagogu, Tefila Defteri, Hanoten Teşua Tefilasını, Mustafa Kemal Paşa

The Prayer Notebook of İzmir Beit Hillel and Hanoten Teşua Praying to Mustafa Kemal Pasha

Abstract

İzmir Beit Hillel Synagogue is known as the synagogue of Chief Rabbi Hayim Palachi. Today in this building restored into Rav Palachi Memorial House, a copy of a notebook belonging to Beit Hillel, which contains the Hanoten Teshua Tefilah (prayer) in Hebrew is exhibited. The original of the notebook is in The Central Archives for the History of the Jewish People in Jerusalem. This Tefilah, which is completely Torah originated and a specific Jewish prayer starts by wishing success and salvation to Mustafa Kemal Pasha. The date the Tefila Notebook was written and used is probably 1922 or 1923. The Jewish communities in Izmir and Istanbul have continued to

* Dr., *Yerel Araştırmacı*, İzmir / Türkiye, spo629510@gmail.com

preserve and read this prayer in the Republic of Turkey, which was established after the collapse of the Ottoman Empire. The establishment of the State of Israel did not lead to any change in this ritual. From the date the Republic of Turkey was established until the present day; from the First President Mustafa Kemal Atatürk to the Twelfth President Recep Tayyip Erdoğan, for every President, Hanotene Teshua Prayer has been read and continues to be read. Where as it is known that, many Jewish communities in European cities have either rewritten this old prayer extensively or have completely destroyed it.

Keywords: The Jews of İzmir, Beit Hillel Synagogue, The Tefila Notebook, The Prayer of Hanoten Teşua, Mustafa Kemal Pasha

Giriş

Sinagog sözcüğü, Grekçe synagoge'den gelir. Anlamı toplanma yeridir. Hem bir mekânı hem de o mekânın cemaatini ifade eder. Türkçe'de havra olarak da tanınan sinagogun İbranice'deki karşılıkları, hevra (birlik), Beit Hatefila (dua evi), Beit HaKnisset (toplantı evi) ve Beit HaMidraş'tır (eğitim evidir)¹. Yukarıda saydığım her tanımlama ile ilintili olan etkinlik; yani cemaat olma durumu, dua etme, toplanma ve eğitim, aynı zamanda sinagogun farklı işlevlerini yansıtmaktadır.

Osmanlı döneminde, kökenlerine² göre farklı cemaatler (kehalim) halinde organize olan Yahudilerin cemaat merkezi, sinagoglardır. Hatta her sinagog etrafında, ayrı bir mahalle oluşmakta; bu yerleşim alanı, mekânın merkezinde yer alan sinagogun adıyla genellikle anılmaktadır. Öte yandan her sinagogun defterine kayıtlı üyeleri mevcuttur. Bu üyeler, sinagogların yahidleridir. Hangi sinagogun defterine kayıtlı iseler, o sinagogun cemaatini oluştururlar. Dolayısıyla, dini ibadet ya da toplantı amacıyla başka bir sinagoga gitmezler.

Sinagogların birinci işlevi, Şabat ve bayram günleri Tora'nın okunmasıdır. Aslında Tora'nın okunması, ibadetin odağıdır. Bu işlevinin yanı sıra sinagoglar, düğün, Bar Mitzva³, dini ve bayram törenlerinin yapıldığı sosyal ve kültürel etkinlik merkezleri olarak da öne çıkarlar.

¹ İnci Türkoğlu, "Yahudi Geleneğinde Sinagog", *Toplumsal Tarih*, sayı 112, Nisan 2003, 10.

² Köken sözcüğü ile kastedilen; Yahudilerin İzmir'e göç ederken ayrıldıkları kentlerdir. Bu kentler, Tire, Manisa, Selanik, Tsafet, Ankara, İstanbul, Mora, Rodos, Marsilya, Livorno gibi pek çok çeşitlilik göstermektedir. Öte yandan İzmir Yahudileri Romaniot, Mizrahi, Karayim, Sefaradim ve Aşkenazim gibi farklı orijinlere sahiptir. Kısacası İzmir Yahudileri uzun bir süre homojen bir yapıya sahip olmamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Siren Bora, *Bir Semt Bir Bina: Karataş Hastanesi ve Çevresinde Yahudi İşleri*, İzmir Nisan 2015, İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi yay., 17-19.

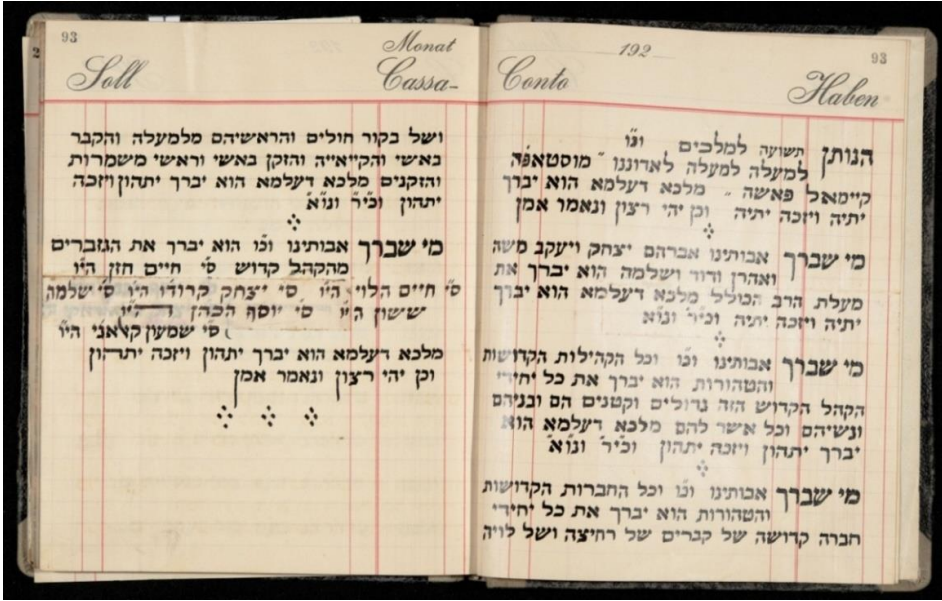
³ Bar Mitzva, 13 yaşında bir erkek çocuğun yetişkinliğe geçme ve ibadet topluluğuna kabul edilme törenidir. Yusuf Besalél, *Yahudilik Ansiklopedisi*, cilt 1(A-J), İstanbul Mayıs 2001, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. yay., 95-97.

kez sponsoru olan Eliezer Hillel Behor (Behar) Menuah, 28 Sivan 5622'de (26 Haziran 1862'de) İzmir'de öldü⁴.

Beit Hillel yeşivasının ne zamandan itibaren sadece ibadet mekânı olarak kullanılmaya başladığına ilişkin bilgiye sahip değiliz. Bu değişiklik, büyük bir olasılıkla 20. yüzyılın başlarında olsa gerek.

Beit Hillel Sinagogu'nun Tefila Defteri

Aşağıda ilk iki sayfasının (ilk varacağının) fotoğrafını verdiğimiz Tefila Defteri⁵, Beit Hillel Sinagogu'na aittir. Tarihsizdir. Toplam 40 sayfa olan bu defterin son 19 sayfası boştur. Bu sayfalarda herhangi küçük bir not dahi mevcut değildir. Baştan itibaren 21 sayfa ise, son derece düzgün bir İbranice ile kaleme alınmış olan “*Hanoten Teşua Tefilası*”na ayrılmıştır. Bu tefila, Hanoten Teşua LaMelahim ile başlayan ve krallara(hükümdarlara ya da devlet başkanlarına) kurtuluş getiren bir duadır. Referans kaynağı ise Tora'dır. Aslında Beit Hillel Sinagogu'na ait Tefila Defteri'nin ilk sayfalarıdır. Defter, sağdaki ilk sayfa(varak 93a) ile başlamaktadır. Bu sayfada, ikinci ve üçüncü satırlarda **מוסטאפה קיימאל פאשה (Mustafa Kemal Paşa)**'nın adı mevcuttur.

⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Siren Bora, *Habambaşı Hayim Palaçi (1788-1868) ve İzmir Yahudileri*, İzmir Eylül 2016, İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Pirıştina Kent Arşivi ve Müzesi yay., 118.

⁵ Central Archives for The History of The Jewish People Jerusalem, *İzmir Tr/İz Beit Hillel no 306*. Arşiv envanterinde, 306 numara ile gösterilen bu deftere ilişkin verilen tarih 1930'lu yıllardır.

Tora'da, hükümdarlara ve hükümetlere dua etme fikrini barındıran pek çok pasuk(ayet) mevcuttur. Bu pasuklardan biri, Yeremya 29:7'dir⁶. Pasuk'ta şöyle denilmektedir: *"Ve sizi sürmüş olduğum şebirin selametini arayın, ve onun için RABBE dua edin, çünkü onun selametiyle siz de selamet bulursunuz"*. Bir diğer pasuk ise, Tekvin 47:7'dir⁷: *"Ve Yusuf Babası Yakubu içeri getirdi ve kendisini Firavunun karşısında durdurdu ve Yakub Firavuna hayırdua etti"*. Ayrıca Tefila, yine Tora'dan Mezmur 144:10 ile başlamaktadır⁸: *"Krallara kurtuluş veren, kulu Davud'u kötülük kalcından kurtaran sensin"*. Ve yüceltmeye, yükseltmeye ilişkin iyi dilekler içeren dualarla devam etmektedir.

Beit Hillel Sinagogu'nun Hanoten Teşua Tefila Defteri'nde Anılan İsimler

Beit Hillel Sinagogu'na ait Hanoten Teşua Tefila Defteri 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 5 paragraf halinde yazılmıştır. Birinci paragraf, Mustafa Kemal Paşa'ya dua ile başlamaktadır. Bu kısmın çevirisini aşağıda veriyoruz:

İBRANİCE:

"Ha noten Teşua lamelabim (vego) lemala lemala le adeynu Mustafa Kemal Paşa malka de alma uyevareh yethe ve yizke yethe ve ken yehi ratson ve nomar amen".

TÜRKÇE:

"Hükümdarlara kurtuluş bahşeden ve (devamı) Efendimiz Mustafa Kemal Paşa'yı yücelere yükselere yüceltsin evrenin hükümdarı onu bereketlendirsin ve onu muvaffak etsin ve (Tanrının) iradesi böyle olsun ve Amin diyelim".

İkinci paragrafta; *"Babamız Avraham İtshak ve Yaakov Moşe ve Aharon ve David ve Şlomo evrenin hükümdarı onu bereketlendirsin ve onu muvaffak etsin ve (Tanrının) iradesi böyle olsun ve Amin diyelim"* yazılıdır.

Üçüncü paragraf, bütün sinagogların ve Beit Hillel Sinagogu'nun büyük ve küçük tüm üyelerinin oğulları ve eşlerine ayrılmıştır. Onlara da *"evrenin hükümdarı onu bereketlendirsin ve onu muvaffak etsin ve (Tanrının) iradesi böyle olsun ve Amin diyelim"* dileklerinde bulunmaktadır.

Dördüncü paragraf İzmir Yahudi Cemaati'nin yardım kurumları ve Mezarlıklar Kurumu ile bu kurumların üyeleri için duaya ayrılmıştır.

Beşinci paragrafta ise, Beit Hillel Sinagogu'nun yönetim kurulu üyelerine dua ile devam edilmektedir.

Defterin ikinci bölümünü, sayfa 3'ten 7'ye kadar olan sayfalar (90a ile 89b arasındaki varaklar) oluşturmaktadır. Bu bölümde uzun bir isim listesi mevcuttur. Liste, İzmir Yahudi Cemaati'nin yetiştirdiği ünlü Ravların adları ile başlamakta ve

⁶ *Kitabı Mukaddes-Eski ve Yeni Abit*, İstanbul 1988, Kitabı Mukaddes Şirketi yay., 752.

⁷ *Kitabı Mukaddes*, 49.

⁸ *Kitabı Mukaddes*, 625.

muhtemelen Beit Hillel Sinagogu'na maddi, manevi katkıda bulunan kişilerin adları ile devam etmektedir. Bu bölüme, Hahambaşı Rav Yosef Eskapa'nın adıyla başlanılmıştır. Sonra yazarının adı verilmeden Knesset Hagdola adlı kitabın adı verilmiştir⁹. Duanın devamında sadece kitap adları yazılarak anılan Ravlardan saptayabildiklerim; Avraham Eben Ezra, Hayim Modai, Eliyahu Hazan, Hayim İtshak Algazi, Refael Avraham Leon, Hayim Binyamin Pontromoli, Hayim Palaçi'dir. Sonra liste, Binyamin Yadid, Aharon Kadoş, Rehamim Ariye Avraham Hakohen, Hayim Yosef Hakohen, Esterula oğlu Yosef Palaçi, Ben Tsiyon Çikurel, Avraham Çikurel, Şlomo David Palaçi, Moşe Haba Kohen, Behor Yehuda Palaçi, Nesim Şlomo Palaçi'nin adları ile devam etmiştir. Listenin sonuna ise Beit Hillel Yeşiva'sının kurucusu olan *Elyezer Hillel Behor Menuah*'ın adı ilave edilmiştir.

Defterin üçüncü bölümünü, sayfa 8'den 14'e kadar olan sayfalar (88a ile 85a arasındaki varaklar) oluşturmaktadır. Bu sayfalarda, Beit Hillel Sinagogu cemaatinden olup, önceki yıllarda vefat eden erkeklerin adlarına yer verilmiştir. Bölüme, "*Aşre iş yere et HaAdonay bemitzvotav*" (O ne mutlu adamdır ki; Tanrıdan korkar ve emirlerini yerine getirir) başlığı ile başlanmıştır. Bu cümle, Davud'un Mezmurları'ndan alıntıdır¹⁰. Erkek adlarının listesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Şimuel Palaçi	Behor Mihael Matzliyah
Binyamin Palaçi	Moşe Matzliyah
Behor Aharon Palaçi	Yaakov Ancel
HaBehor Gabriel Palaçi	David Rozelyas
Şemtov Melamed	Mordehay Bar Eliya
Şimon Kalaçi	Moreno Bar Eşliya
Hayim Kalaçi	İtshak Bar Eliya
Avraham Kalaçi	Danyel Asayas
Yeuda Kalaçi	Sabetay Ben Sinyor
Avraham Hazan	Şimuel Ben Sinyor
Yeuda Anado	David Ben Sinyor
Eliya Hakohen	Eliya Kadranel
Şlomo BenGiat	Moşe Valansi ben Mazal Tov
Binyamin Bar Natan	Mordehay Aruşas
Yaakov Bar Natan	Şimuel Aruşas
Aharon Bar Natan	Avraham Taragan
Şimuel Abuav	Danyel Bar Simon Tov
İtshak Abuav	HaBehor Nesim Palaçi
Behor Şimuel Abuav ben Şasbona	Behor Yaakov Halevi
İtshak Şemaya	Avraham Halevi

⁹ Kitabın yazarı İzmir'in ünlü Ravlarından Rav Hayim Benveniste'dir.

¹⁰ *Kitabı Mukaddes*, Mezmur 1:1, 540.

Avraham Roziyu	HaBehor Hayim Halevi ben Rosa
Yaakov Roziyu	Elyezer Pirpinyal ben Perla
David Alaluf	David Hayim
Refael Esterugo	Behor Avraham Meşulam ben Malka
Şlomo Dov Aşkenazi	Hayim Matzliyah
Çelebi Yeşua Ventura	Şemtov Nahum
Moşe Ventura	Refael Elboker
Çelebi Sabetay Gabay	HaBehor Moşe Refael Matzrial
Yosef Avramito	Moşe Kalderon
Yeuda Talyas	Avraham Asayas
Şlomo Avramito	Morenu Gabriel Mişael

Bu adlardan bir bölümünün önüne, o kişinin genç ya da yaşlı öldüğüne ilişkin bilgi eklenmiştir. Yukarıdaki adlar arasında, sadece Şimuel Palaçi'nin "*bayaşî?*" yani çok yaşlı iken vefat ettiği belirtilmektedir. Çok genç yaşta vefat edenler ise, Avraham Halevi, Şemtov Nahum, Moşe Refael Matzriel ve Avraham Asayas'tır. Onların genç yaşta öldüklerini ifade etmek için kullanılan sözcük, "*haniftar bekitsur şanin*"dir (ömrü kısa oldu). Ayrıca, sadece Perla'nın oğlu Elyezer Pirpinyal için "*Ateret Raşi Mar Avri*" (Başımızın Tacı Hocamız) tanımlaması yapılmıştır. Tefila Defteri'nin 15., 16. ve 17. sayfaları boş bırakılmıştır. Muhtemelen ileride vefat edecek olanların adlarının yazılabilmesi için boş sayfa ayrılmış olmalıdır.

Defter 18. sayfadan(68a'dan) itibaren tekrar başlayıp 21. sayfada (67b'de) sona ermektedir. Bu bölüm Tefila Defteri'nin son bölümüdür. Sayfanın başlığı şöyledir: "*Ešet Hayil mi yimtsa verabok mipeninim mibra: şeker haben*" (Faziletli kadını kim bulabilir ve onun değeri incilerin değerinin çok üzerindedir). Bu cümle Süleyman'ın Meselleri 31:10 numaralı pasuk'tan alıntıdır¹¹. Pasuğun altında, sinagog cemaatine mensup olup önceki yıllarda vefat eden kadınların adları verilmiştir. Aşağıdaki tabloda ilgili adları içeren liste yer almaktadır. Listede, sol sırada adları yazılı olan ilk sekiz kişinin "*HaRabani*" yani Rav ailesinden olduğu ayrıca belirtilmiştir:

Kali Kaden	Coya
Esterula	Sultana
Saruta	Zafira
Coya	Esterula bat Sara
Miryam	Sara bat Ester
Rebeka	Recina Musaci
Mazal Tov	Lea Arditi

¹¹ Pasuk'un devamı şöyledir: "*Çekicilik yalan güzellik ise boştur. Tanrı'dan korkan kadındır övgüye layık olan. Ona ellerinin meyvesinden ver ve yaptıkları onu kapılarda övsün....*". Kitabı Mukaddes, Süleymanın Meselleri 31:10, 657.

Rahel	Luna BenEzra
Ester	Luna
Dudu Zimbul	Miryam Hason
Bulisa	Kaden Saruta Ancel
Coya Vida	Rebeka Bat Esterya
Luna	Rosa bat Ester
Esterula	Mazaltov Kavaliero
Rahel Bat Rosa	Zimbul Kavaliero
Sasbona bat Simha Kaden	Rosa bat Simha
Klara bat Rahel	Perla
Saruta Bat Rahel	
Grasya bat Behora Esterula	
Esterya DiBehor Şem Abuav	

Hanoten Teşua Tefilasının Tarihçesi

Hanoten Teşua Tefila'sının tarihte ilk kez okunmaya başladığı tarihe ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Kimilerine göre, duanın okunmaya başladığı tarih, Büyük İskender dönemidir. Kudüs'teki Süleyman Tapınağı, Yahudilerin Büyük İskender'in Krallığı'nın devamı için dua ettikleri ilk yer olmuştur. Böylece Tapınağın yıkılma riski ortadan kaldırılmıştır. Süleyman Tapınağı, Romalılar Dönemi'nde de, imparatorların esenliği ve imparatorluğun devamı için dua edilen yer niteliğini muhafaza etmiştir. Ta ki, İ.S. 70 yılına dek. Yani İkinci Tapınak Romalılar tarafından yıkılıncaya dek¹². Tapınak yıkıldıktan sonra ise, Yahudi Diasporası yerleştiği her ülkedeki sinagoglarında, sırasıyla hükümdarların ve cemaatlerinin ileri gelenlerinin adlarını anarak, esenlikleri için bayram ve özel günlerinde bu duayı okumaya devam etmişlerdir.

Diğer bir görüş ise, Hanoten Teşua'nın 16. yüzyıl Sefarad Yahudiliğinin ürünü olduğunu iddia etmektedir. Elde, bu görüşü destekleyen el yazması sidur¹³ örnekleri mevcuttur. Ayrıca Hanoten Tefilasının, Sefarad kökenli olduğunu düşündüren bir ipucu vardır. O da, duanın Sefarad ticaret yolları üzerinde yayılmasıdır. Sefarad Yahudilerinin 16. ve 17. yüzyıllardaki sosyal ve ekonomik koşulları, İspanya'dan ve Portekiz'den kovulduktan sonra, yeni bir çevrede yaşamak zorunda kalan yeni neslin kendini güvende hissetmemesi, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Bağlılık ilan eden Hanoten Teşua'nın sidur'a dâhil edilmesi, aristokrat hükümdarların merhametine muhtaç olan diaspora'nın güven

¹² Mitchell First, "Our Prayer for the Government: Ha-Noten Teshuah", <http://nishmablog.blogspot.com.tr/2017/01/our-prayer-for-government-ha-noten.html>, erişim tarihi: 21.05.2017.

¹³ Sidur, Şabat ve hafta arası günlerde okunan duaların tümünün yer aldığı kitaba verilen addır. Yusuf Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, cilt 3(S-Z), İstanbul Mayıs 2002, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. yay., 592.

hissetmesini sağlamış olmalıdır¹⁴. Nitekim 16. yüzyılda, İzmir'de, Venedik'te ve İngiltere'de bu duaya ilişkin örnekler mevcuttur. Gerçi Kahire Geniza'sında da bu duayla ilgili bulgulara rastlanmıştır. Ancak Hanoten Teşua'nın sidurlarda “düzenli olarak yer alması” geleneğinin başlangıç tarihi, 16. yüzyıl gibi görünmektedir¹⁵.

Osmanlı döneminde Hanoten Teşua Tefilasına ilişkin en erken belge, Sultan Selim dönemine aittir. Kudüs İbrani Üniversitesi'nde bulunan bir sidur'daki Hanoten Teşua Tefilasında *Sultan Selim* adı yer almaktadır. “*Sultan*” kelimesi daha önce kaleme alındığı fikrini akla getiren elyazması duanın sabit bir parçası iken; Selim adı el yazısı ile ayrıca ilave edilmiştir. Selim'in, hangi Selim olduğu bilinmemektedir. Çünkü duada, Selim adının önüne Birinci ya da İkinci tanımlaması ilave edilmemiştir. Tefila'da söz edilen Selim, eğer Sultan Birinci Selim ise, 1512-1520 yılları arasındaki döneme; İkinci Selim ise 1566-1574 yılları arasındaki döneme ait olmalıdır. İbrani Üniversitesi ise bu elyazması siduru 1565-66 olarak tarihlendirmiştir. İkinci Selim Osmanlı İmparatorluğu'nun “*Altın Çağ*”nda sultan olmuş ve Hıristiyanlara, Yahudilere ekonomik, sosyal ayrıcalıklar veren pek çok anlaşmayı yenilemiştir. Joseph Nasi'yi en değerli danışmanlarından biri olarak seçmiş, Sefarad göçmenlerin minnettar kalacağı bir sultan olarak tanınmıştır. Bu yüzden İkinci Selim, Hanoten Tefilasının yer aldığı sidurdaki Sultan Selim adı için uygun bir adaydır¹⁶. O halde, Osmanlı Yahudilerinin Hanoten Teşua Tefilasına ilişkin ilk belge, 16. yüzyılın ikinci yarısına ait olmalıdır.

Öte yandan, 1660'larda İzmir'de, Hanoten Teşua'nın radikal bir versiyonuna rastlanılmaktadır: “*Rabbimiz ve Mesibimiz, Yakub'un Tanrısının Kutsal Kitabı, Göksel Aslan ve Göksel Kadim, Doğruluk Mesih'i, Kralların Kralı, Sultan Sabbatai Tsevi*”! Gerçi İzmir Yahudi Cemaati, Hanoten Teşua'yı zaten bilmektedir. Fakat burada, Hanoten Teşua yeniden yazılmış izlenimi uyanmaktadır. Eğer bu izlenim doğruysa; yukarıda verdiğimiz Tsevi ile ilgili dua, aynı zamanda Tsevi'ye inananların onun mesih iddialarına olan güveninin bir göstergesi olabilir¹⁷.

Osmanlı kentlerinde Yahudi cemaatleri tarafından genel olarak her Şabat, Aftara'nın ardından Hanoten Teşua Tefilasının okunduğu bilinmektedir. Bayram ve özel günler içerisinde en ayrıcalıklı olan ise, Yom Kipur'dur. İbranice olan Teşua,

¹⁴ Barry Schwartz, “Hanoten Teshua’ The Origin of the Traditional Jewish Prayer for the Government”, *Hebrew Union College Annual*, Vol. 57 (1986), 118.

¹⁵ Barry Schwartz, “Hanoten Teshua’ The Origin of the Traditional Jewish Prayer for the Government”, *Hebrew Union College Annual*, Vol. 57, (1986), 113. Schwartz, Hanoten Tefilasına ilişkin el yazması örneklerden söz ederken bu yazmalara atıfta bulunan Leon de Modena'nın ve Menasseh ben Israel'in adlarını zikretmektedir. Bu konuda bilgi için ayrıca bkz. <https://archive.org/details/menasschbenisra00isragoog> (erişim tarihi: 08.07.2017) ve <http://opensiddur.org/prayers-for/collective-welfare/government/the-prayer-for-the-safety-of-kings-princes-and-commonwealths-as-presented-in-english-translation-by-menasseh-b> (erişim tarihi: 08.07.2017).

¹⁶ Schwartz, 114-115.

¹⁷ Schwartz, 118.

“ישע” “yeşa” (eril)¹⁸ yani kurtuluş kökünden türeyen bir sözcüktür¹⁹. Yeşa’nın Arapça karşılığı, “felah”tır. Yunanca’da, “Ιησους” Yesus ya da Jesus şeklinde kullanılmaktadır²⁰. Teşua sözcüğünün etimolojik kökenine ilişkin antik İbranice’de üç farklı şekilde kullanımı saptanmıştır: Klasik İncil İbranice’sinde “יהושע”; İkinci Tapınak döneminde Celile Yahudileri tarafından “יהושע”; Kudüs Yahudileri tarafından ise kısaltılarak “ישוע” şeklinde kullanılmıştır²¹.

Günümüzde İstanbul’da ve İzmir’de Hanoten Teşua Tefilasî’nin okunuş zamanları farklılık göstermektedir. İstanbul Sinagoglarında her sabah, her Şabat, her Roş Haşana, her Kipur gecesi ve hatta her bayram günü okunurken; İzmir’de sadece Roş Haşana’da ve Kipur gecesi’nde okunmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa’ya Okunan Hanoten Teşua Tefilasî’na İlişkin Değerlendirme

Beit Hillel Sinagogu’nun Hanoten Teşua Tefila Defteri’nin yazım ve kullanım tarihi kayıtlı değildir. Geleneksel bir dua olan Hanoten Teşua’nın yazılış şeklini, okunuş kurallarını ve Türk tarihindeki siyasi gelişmeleri dikkate alarak, defterin tarihine ilişkin bir öngöründe bulunmayı uygun bulduk. Defterin tarihini saptayabilmek amacıyla yaptığımız sorgulamaları ve bulduğumuz yanıtları aşağıda veriyoruz:

1. Hanoten Teşua Tefilasî, “Mustafa Kemal Paşa’ya” dua ile başlamaktadır. Duada, Mustafa Kemal’in “Atatürk” soyadı kullanılmamıştır. O halde defter, Soyadı Kanunu’nun yürürlüğe girdiği 24 Kasım 1934 tarihi öncesine ait olmalıdır.

2. Hanoten Teşua Tefilasî, geleneksel olarak devlet başkanlarının unvanı anılarak başlar. Mustafa Kemal Paşa’nın adının önüne bir unvan ilave edilmemiştir. Hâlbuki Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Cumhurbaşkanıdır. Eğer defter, Mustafa Kemal’in Cumhurbaşkanı olduğu döneme ait olsaydı, “HaNasi” yani Cumhurbaşkanı tanımlamasının yapılması gerekirdi. Bu tanımlama yapılmadığına göre, defter Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923 tarihi öncesine

¹⁸ <http://biblehub.com/hebrew/3467.htm> , erişim tarihi: 08.07.2017.

¹⁹ <http://biblehub.com/hebrew/3468.htm> , erişim tarihi: 08.07.2017.

²⁰ Yesus ya da Jesus, İsa Peygamberdir ve Hıristiyanlar tarafından kurtarıcı İsa şeklinde kullanılmaktadır.

²¹ http://www.abarim-publications.com/Dictionary/y/y-si-ay.html#_WWDeuoTyjIU , erişim tarihi: 08.07.2017. Yeşa ve türevi olan sözcüklerin Kitabı Mukaddes Eski Ahit’teki ve Yeni Ahit’teki ayetlerde pek çok kez kullanıldığı görülmektedir. Ezra 2:2, 2:6, 2:36, 2:40, 3:2, 3:8, 3:9, 3:10, 3:18, 4:3, 8:33; Nehemya 3:19, 7:7, 7:11, 7:39, 7:43, 8:7, 8:17, 9:4, 9:5, 11:26, 12:1, 12:7, 12:8, 12:10, 12:24, 12:26; 1. Tarihler 24:11, 2. Tarihler 31:15 ve Aramca’da Ezra 5:2’de kullanılmıştır. [https://infogalactic.com/info/Yeshua_\(name\)](https://infogalactic.com/info/Yeshua_(name)) , erişim tarihi: 08.07.2017. Ayrıca Yeni Ahit’te Matta 1:21’de “Ve bir oğul doğuracaktır; ve onun adını İsa koyacaksınız; çünkü kavmini günahlarından kurtaracak olan odur” şeklinde kullanılmıştır. Kitabı Mukaddes, Matta 1:21, 1.

ait olmalıdır. Yani dua, İstiklal Savaşının sona erdiği tarihten Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen zaman süreci içerisinde okunmuştur.

3. Bu tefila, Mustafa Kemal'e "Paşa" olarak hitap edildiği zaman dilimine ait olmalıdır. Mustafa Kemal Milli Mücadele'nin başlarında Erzurum'dayken, kendisini İstanbul'a çağıran Saray tarafından 8-9 Temmuz 1919 gecesi, resmi memuriyetine son verilmiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal, Harbiye Nezareti'ne ve Padişah'a, "resmi vazifesiyile beraber askerlik mesleğinden de istifa ettiğini" bildiren bir telgraf göndermiştir. Mustafa Kemal, bu tarihten itibaren herhangi bir rütbeye sahip değildir. Millet Meclisi, 5 Ağustos 1921'de Sakarya Meydan Savaşı'ndan önce, Mustafa Kemal'e üç ay süreyle *Başkomutanlık* yetkilerini vermiştir. Savaşın, 13 Eylül 1921'de kazanılmasından sonra ise, Mustafa Kemal'e aynı meclis tarafından "Mareşal" rütbesi ve "Gazi" unvanı verilmiştir. O halde Mustafa Kemal Paşa'ya okunan Hanoten Teşua Tefilas, muhtemelen 13 Eylül 1921 tarihinden sonraki günlere ait olabilir.

4. Beit Hillel'e ait Tefila Defteri'nin ikinci sayfasının son paragrafında, Beit Hillel Sinagogu Yönetim Kurulu üyelerinin adları yer almaktadır: "Hayim Haşan, Hayim Halevi, İtsbak Krudo, Şlomo Şason, Yosef Hakohen ve Şimon Kalacı". Hayim Halevi'nin ve Yosef Hakohen'in kabirleri, İzmir Gürçeşme Mezarlığı'ndadır. Hayim Halevi'nin ölüm tarihi 06.04.1929; Yosef Hakohen'in ölüm tarihi ise 04.04.1928'dir. Diğer dört yönetim kurulu üyesine ait bir bulguya ulaşamadığımıza göre; muhtemelen aileleriyle birlikte İzmir'den göç etmiş olmalıdırlar. Nitekim Milli Mücadele'den sonra ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında İzmir'den ayrılan pek çok Yahudi ailenin varlığı bilinmektedir. Söz konusu iki yönetim kurulu üyesi, Halevi'nin ve Hakohen'in yaşlılık nedeniyle öldüğü varsayımından hareket edecek olursak; bu iki kişinin en son faal olmaları çalıştıkları dönem, ölüm tarihlerinden 7-8 yıl, ya da 5-6 yıl öncesi olmalıdır. O halde defterin tarihi, yaklaşık olarak 1922 ile 1923 yılları arasındaki zaman dilimine denk gelmektedir.

5. Bu Tefila Defteri, Beit Hillel Sinagogu'na aittir. Ancak bilinmelidir ki; İzmir kentinde mevcut sinagoglarda izlenen dini ritüeller farklılık göstermez. Başka bir deyişle, Beit Hillel Sinagogu aracılığıyla bize ulaşan bu defterdeki Hanoten Teşua Tefilasına ilişkin yaptığımız yorumlar, aynı zaman diliminde aynı duayı okuduğunu bildiğimiz fakat tefila defterlerine ulaşamadığımız diğer İzmir sinagogları için de geçerlidir.

Sonuç

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması'nın 42. Maddesi, azınlıklar arasında meydana gelecek aile hukuku kapsamına giren anlaşmazlıkların, dinsel toplulukların dinlerine ve geleneklerine göre Türk mahkemelerinde çözümlenmesini öngörmekteydi. Azınlık topluluklarının her biri için topluluk üyelerinden temsilcilerin ve hükümet temsilcilerinin katılımıyla bir karma kurul oluşturuldu. Ancak kurulun varlığı, kurulması düşünülen laik, eşitlikçi devlet düzeniyle çelişiyordu. Bu duruma ilk tepki, Karma Kanun Encümeni Komisyonu

üyeleri olan Mişon Ventura ve Kalef Gabay'dan geldi²². Lozan'ın 42. Maddesi'nin Türkiye'nin hâkimiyet hukukunun ihlali anlamına geldiğini ileri sürerek Adliye Vekâleti'ne başvurdular. Ayrıca Türkiye Hahambaşısı Hayim Moşe Becerano'ya bu konuda bilgi verdiler. 15 Eylül 1925'te Yahudi Meclis-i Umumi üyesi 42 kişinin imzasıyla, Türkiye Yahudileri, Lozan Antlaşması'nın 42. Maddesi'nin birinci ve ikinci paragraflarından feragat ettiklerini Adliye Vekâleti'ne resmen bildirdiler. Onları örnek alan Ermeniler ve Rumlar, Yahudilerden bir süre sonra feragat başvurularını yaptılar²³. Böylece Osmanlı'dan kalma Millet Sistemi tarihe karıştı.

Milli Mücadele sona erdikten sonra, Yahudiler nasıl bir siyasi tutum sergilediler? sorusunun yanıtı, genellikle şu cümle ile başlar: Lozan Konferansı sonrasında, Yahudiler Azınlık haklarından feragat ettiler. Beit Hillel Sinagogu'na ait Hanoten Teşua Tefilası Defteri ise, yukarıdaki sorunun yanıtına ilişkin farklı bir perspektif sunmaktadır. Dolayısıyla, farklı bir olası yanıt da akla getirmektedir: İzmir Yahudileri, Türk Yahudilerinin Azınlık haklarından feragat ettiklerini bildirdikleri 15 Eylül 1925 tarihinden önce, hatta Lozan Konferansı'nın imzalandığı tarihten de önce, Mustafa Kemal Paşa'nın devletin başında olduğunu Hanoten Teşua Tefilasıyla adeta tescil etmişlerdir. Ona olan bağlılıklarını ve sevgilerini bu dua aracılığıyla sergilemişlerdir. Bu öngörü, kanımızca dikkate alınması gereken önemli bir olasılıktır.

Kaynaklar

Arşiv Kaynakları

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (İzmir):

İzmir Şer'iye Sicili, cilt 9 sayfa 74/c.

Central Archives for The History of The Jewish People (Jerusalem):

İzmir Tr/İz., Beit Hillel no 306.

Kutsal Kitaplar

Kitabı Mukaddes-Eski ve Yeni Abit, İstanbul 1988, Kitabı Mukaddes Şirketi yay.

Kitaplar ve Makaleler

Bali, Rifat N., *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*, İstanbul 2000, İletişim yay.

Besalel, Yusuf, *Yahudilik Ansiklopedisi*, cilt 1(A-J), İstanbul Mayıs 2001, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. yay.

_____, *Yahudilik Ansiklopedisi*, cilt 3(S-Z), İstanbul Mayıs 2002, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. yay.

Bora, Siren, *Bir Semt Bir Bina: Karataş Hastanesi ve Çevresinde Yahudi İzleri*, İzmir Nisan 2015, İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi yay.

²² Avner Levi, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler*, İstanbul 1996, İletişim yay., 67.

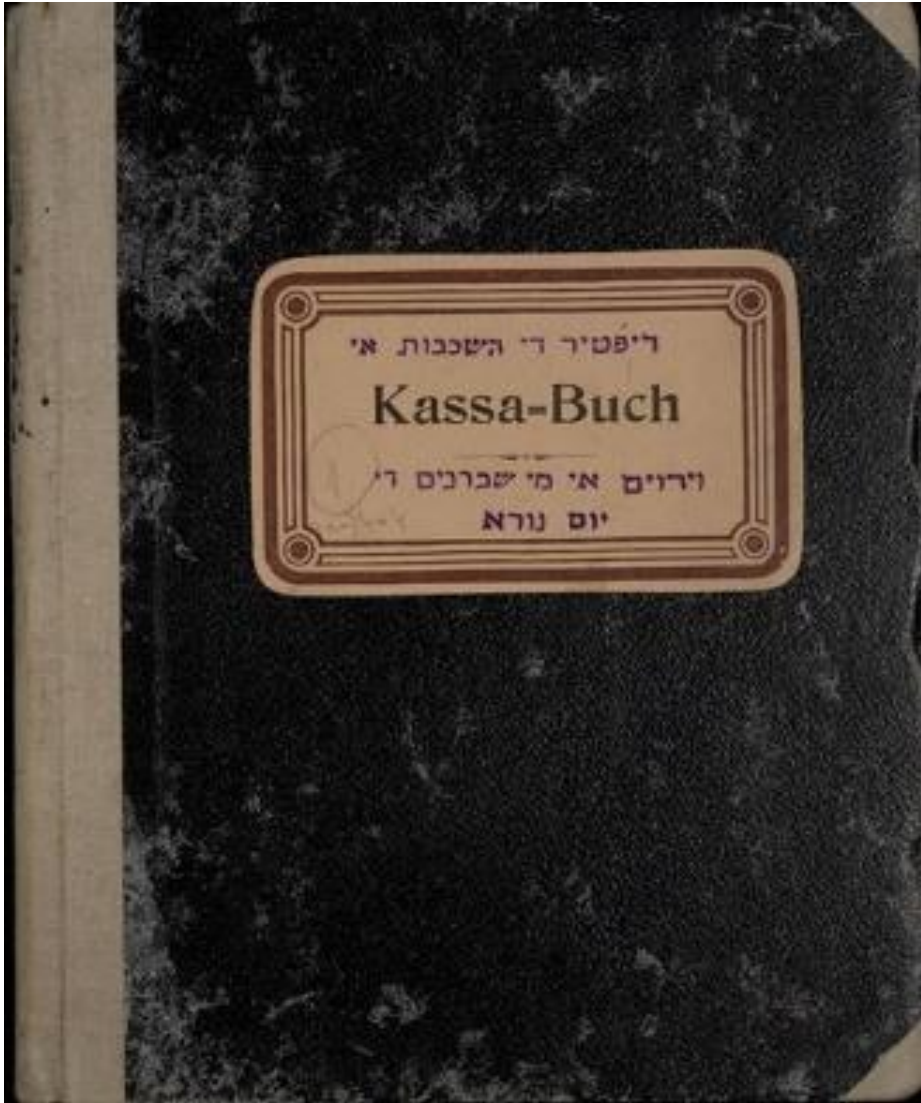
²³ Rifat N. Bali, *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*, İstanbul 2000, İletişim yay., 61-65.

- _____, *Habambaşı Hayim Palaçi (1788-1868) ve İzmir Yahudileri*, İzmir Eylül 2016, İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi yay.
- Levi, Avner, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler*, İstanbul 1996, İletişim yay.
- Schwartz, Barry, "Hanoten Teshua' The Origin of the Traditional Jewish Prayer for the Government", *Hebrew Union College Annual*, Vol. 57 (1986), 113-120.
- Serçe, Erkan, "İzmir'de Muhtarlık Teşkilatının Kurulması ve İzmir Mahalleleri", *Kebikeç*, sayı 7-8, Yaz 1999, 155-170.
- Türkoğlu, İnci, "Yahudi Geleneğinde Sinagog", *Toplumsal Tarih*, sayı 112, Nisan 2003, 10-17.

Dijital Kaynaklar

- First, Mitchell, "Our Prayer for the Government: Ha-Noten Teshuah", <http://nishmablog.blogspot.com.tr/2017/01/our-prayer-for-government-ha-noten.html>, erişim tarihi: 21.05.2017.
- <https://archive.org/details/menassehbenisra00isragoog>, erişim tarihi: 21.05.2017.
- [https://infogalactic.com/info/Yeshua_\(name\)](https://infogalactic.com/info/Yeshua_(name)), erişim tarihi: 08.07.2017.
- <http://biblehub.com/hebrew/3467.htm>, erişim tarihi: 08.07.2017.
- <http://biblehub.com/hebrew/3468.htm>, erişim tarihi: 08.07.2017.
- <https://books.google.com.tr/books?id=m0GaytRMAo8C&pg=PP938&dq=פשי>, erişim tarihi: 08.07.2017.
- <http://opensiddur.org/prayers-for/collective-welfare/government/the-prayer-for-the-safety-of-kings-princes-and-commonwealths-as-presented-in-english-translation-by-menasseh-b>, erişim tarihi: 21.05.2017.

EK: Beit Hillel Sinagogu Hanoten Teşua Tefila Defteri'nden Sayfalar

67	Soll	Mont Passa-	Conte	192	Station	67
שבת	מרים חסון	מרת	פירלא	מרת	מרת	מרת
מאלי	קדיץ שריתה אנגיל	תנערה	גוייא	תנערה	תנערה	תנערה
מאלי	מב רבקה בת אישטריאה	מ	מב סולטאנה	מ	מ	מ
מאלי	מב רוישא בת אסתר	מ	מב אסתרולה בת שרה	מ	מ	מ
מאלי	מב מול טוב קאנאלייר	מ	מב שרה בת אסתר	מ	מ	מ
מאלי	מב רוישא בת שמחה	מ	מב רינזנה מוסאג'י	מ	מ	מ
מאלי	מב גראסייה בת כנורה אסתרולה	תנערה	מב כונה זעזרא	תנערה	תנערה	תנערה
מאלי	מב גוייא בת מרים	מ	מב ריינא	מ	מ	מ
מאלי	מב אישטריאה די כנור ש אבות	מ				

Soll

מֵב	אֶמְתַּר
מֵב	דְּרֹדוּ זִמְבּוֹל מֵב
מֵב	בּוֹלִיסָה
מֵב	גְּוִיָּא יוֹדָה מֵב
מֵב	לֹנָה
מֵב	אֶמְתַּרְלוֹה מֵב
מֵב	רַחֵל בַּת רוּשָׁא מֵב
מֵב	שֶׁאֲשִׁיבֹנָה בַּת שִׁמְחָה קִרְיָן
מֵב	קִלְאָרָה בַּת רַחֵל
מֵב	שֶׁרוּמָה בַּת רַחֵל

Monat
Passa-

מֵב	מַרְת
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב
מֵב	מֵב

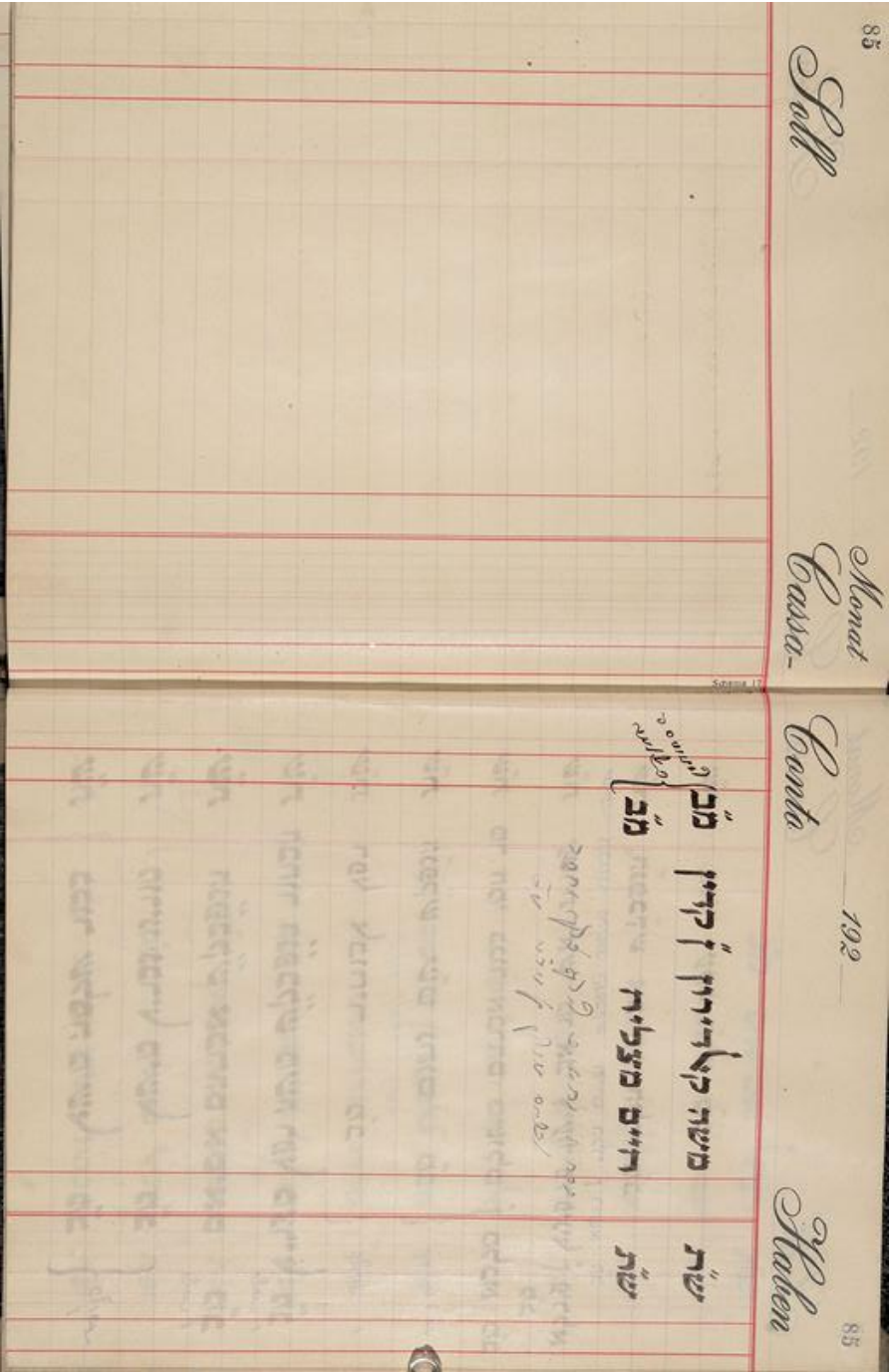
Canto

אֵשֶׁת חַיִּל כִּי יִמְצָא וּרְחֹק מִפְּנִינִים מַכְרָה :

וְכִי יִשְׁקַר חֹתָן

מֵב	הַרְבֵּי מַרְת קָאֵי קִרְיָן	מֵב
מֵב	אֶמְתַּרְלוֹה	מֵב
מֵב	שֶׁרוּמָה	מֵב
מֵב	גְּוִיָּא	מֵב
מֵב	מַרְיָם	מֵב
מֵב	רַחֵל	מֵב
מֵב	רַבְּקָה	מֵב
מֵב	מוֹל שׁוֹב	מֵב

Staten

Soll

Manat
Passa-

Panta

Staben

בנור יעקב הלוי מ"ב	ש"ת	בנור יעקב הלוי מ"ב	ש"ת	בנור יעקב הלוי מ"ב	ש"ת
הנפכ"ש אפרהם הלוי מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש אפרהם הלוי מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש אפרהם הלוי מ"ב	ש"ת
עשרת ראשי מר אבי איעזר פרפניץ ז' פרלא מ"ב	ש"ת	עשרת ראשי מר אבי איעזר פרפניץ ז' פרלא מ"ב	ש"ת	עשרת ראשי מר אבי איעזר פרפניץ ז' פרלא מ"ב	ש"ת
מר המי בנור אפרהם מושולם ז' מלנא מ"ב	ש"ת	מר המי בנור אפרהם מושולם ז' מלנא מ"ב	ש"ת	מר המי בנור אפרהם מושולם ז' מלנא מ"ב	ש"ת
הנפכ"ש ש"ט נחום מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש ש"ט נחום מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש ש"ט נחום מ"ב	ש"ת
רפא אבוחיר מ"ב	ש"ת	רפא אבוחיר מ"ב	ש"ת	רפא אבוחיר מ"ב	ש"ת
הבחור הנפכ"ש רפא מיצויא מ"ב	ש"ת	הבחור הנפכ"ש רפא מיצויא מ"ב	ש"ת	הבחור הנפכ"ש רפא מיצויא מ"ב	ש"ת
הנפכ"ש אפרהם אסיאס מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש אפרהם אסיאס מ"ב	ש"ת	הנפכ"ש אפרהם אסיאס מ"ב	ש"ת
מורינז נבריז מיישא מ"ב	ש"ת	מורינז נבריז מיישא מ"ב	ש"ת	מורינז נבריז מיישא מ"ב	ש"ת
בנור שלמה מיישא מ"ב	ש"ת	בנור שלמה מיישא מ"ב	ש"ת	בנור שלמה מיישא מ"ב	ש"ת
רנ"א אסיאס מ"ב	ש"ת	רנ"א אסיאס מ"ב	ש"ת	רנ"א אסיאס מ"ב	ש"ת
שפתי ז' סי מ"ב	ש"ת	שפתי ז' סי מ"ב	ש"ת	שפתי ז' סי מ"ב	ש"ת
רוד ז' סי מ"ב	ש"ת	רוד ז' סי מ"ב	ש"ת	רוד ז' סי מ"ב	ש"ת
איה קארדאניל מ"ב	ש"ת	איה קארדאניל מ"ב	ש"ת	איה קארדאניל מ"ב	ש"ת
משה נלאנסז מול טוב מ"ב	ש"ת	משה נלאנסז מול טוב מ"ב	ש"ת	משה נלאנסז מול טוב מ"ב	ש"ת
מרדכי ארושאס מ"ב	ש"ת	מרדכי ארושאס מ"ב	ש"ת	מרדכי ארושאס מ"ב	ש"ת
שמואל ארושאס מ"ב	ש"ת	שמואל ארושאס מ"ב	ש"ת	שמואל ארושאס מ"ב	ש"ת
אפרהם טארמאנז מ"ב	ש"ת	אפרהם טארמאנז מ"ב	ש"ת	אפרהם טארמאנז מ"ב	ש"ת
רניץ בר ס"ט מ"ב	ש"ת	רניץ בר ס"ט מ"ב	ש"ת	רניץ בר ס"ט מ"ב	ש"ת
הבחור נסים פלאני מ"ב	ש"ת	הבחור נסים פלאני מ"ב	ש"ת	הבחור נסים פלאני מ"ב	ש"ת

87

Soll *Monat* *Panta* *Panta* 192 *Staten* 87

יֹסֵף אֲבֹרָמֵשׁוּ מֵב	שֵׁת	מֵב	מִנַּחַם שְׂמִיעִיָּהּ	שֵׁת
שְׁלֹמֹה דָוִד אֲשֵׁכְנֵי מֵב	שֵׁת	מֵב	אַבְרָהָם רוּחָיו מֵב	שֵׁת
דָּוִד חַיִּים מֵב	שֵׁת	מֵב	יַעֲקֹב רוּחָיו מֵב	שֵׁת
בְּנֹר מִיכָא מִצְלִיָּה מֵב	שֵׁת	מֵב	דָּוִד אֱלֹהִים מֵב	שֵׁת
מִשָּׁה מִצְלִיָּה מֵב	שֵׁת	מֵב	רַפָּא אִיסְטוּרֹנֹו מֵב	שֵׁת
יַעֲקֹב אֲנֹגִיל מֵב	שֵׁת	מֵב	גִּילְיָדִי יִשְׁעִיָּהּ וַיְנַסְרָהּ מֵב	שֵׁת
דָּוִד רוּחָאִים מֵב	שֵׁת	מֵב	מִשָּׁה וַיְנַסְרָהּ מֵב	שֵׁת
מֹרְדֵי בֵר אֵיָהּ מֵב	שֵׁת	מֵב	גִּילְיָדִי שִׁבְתִּי גְבַחִי מֵב	שֵׁת
מֹוֲרֵנוּ בֵר אֵיָהּ מֵב	שֵׁת	מֵב	יֵאֻרֵדָה טוֹלִיָּאִים מֵב	שֵׁת
יַצְחָק בֵּר אֵיָהּ מֵב	שֵׁת	מֵב	שְׁלֹמֹה אֲבֹרָמֵשׁוּ מֵב	שֵׁת

89 Shabbat	Monat Passa-	Pente	89 Shabbat
מִבְּמֵת הַיָּשׁוּׁם יוֹסֵף פֶּלְאֵנִי אֲמַתְרוּלָה מִבְּ	שֵׁת הַיָּשׁוּׁם הַחֲמֵן יוֹסֵף פֶּלְאֵנִי אֲמַתְרוּלָה מִבְּ	וּבְנֵי הָאֵל בְּעֵם פֶּתַח הַדְּבַר מִבְּ	וּבְנֵי הָאֵל בְּעֵם פֶּתַח הַדְּבַר מִבְּ
מִבְּ הַרְבֵּה וַעֲצוּם וְצִיּוֹן זִקְנוֹרִיל מִבְּ	שֵׁת הַרְבֵּה וַעֲצוּם וְצִיּוֹן זִקְנוֹרִיל מִבְּ	קִשְׁיִשָּׁה בְּעֵם לֵב חַיִּים מִבְּ	קִשְׁיִשָּׁה בְּעֵם לֵב חַיִּים מִבְּ
מִבְּ הָאֵה אֲבֵרָהִם זִקְנוֹרִיל מִבְּ	שֵׁת הָאֵה אֲבֵרָהִם זִקְנוֹרִיל מִבְּ	עֶשֶׂר לְמוֹ הַרְבֵּה הַמִּלּוֹל מִבְּ	עֶשֶׂר לְמוֹ הַרְבֵּה הַמִּלּוֹל מִבְּ
מִבְּ מִי גִבֹר יַחִיד וְלֹא יֵרָאֵה מוֹת יִמְלֵט נִפְשׁוֹ מִיֵּד שִׁאוּלָה	שֵׁת מִי גִבֹר יַחִיד וְלֹא יֵרָאֵה מוֹת יִמְלֵט נִפְשׁוֹ מִיֵּד שִׁאוּלָה	שְׁמוֹ אֲבֵרָהִם מִבְּ	שְׁמוֹ אֲבֵרָהִם מִבְּ
מִבְּ סִלָּה . שֵׁת הַיָּשׁוּׁם הַרְבֵּה שְׁלֵמָה דוֹר פֶּלְאֵנִי מִבְּ	שֵׁת הַיָּשׁוּׁם הַרְבֵּה שְׁלֵמָה דוֹר פֶּלְאֵנִי מִבְּ	מִוְרֵנוּ הַרְבֵּה הַמִּוֹבָרֵק מִבְּ	מִוְרֵנוּ הַרְבֵּה הַמִּוֹבָרֵק מִבְּ
מִבְּ הָאֵה מִשָּׁה הַבֵּן נִחַר מִבְּ	שֵׁת הָאֵה מִשָּׁה הַבֵּן נִחַר מִבְּ	חַיָּנָה וְחִסְדָּה מִבְּ	חַיָּנָה וְחִסְדָּה מִבְּ
מִבְּ הַחֵם הַמְרוּסֵם בְּרוּךְ יֵאוּדָה פֶּלְאֵנִי מִבְּ	שֵׁת הַחֵם הַמְרוּסֵם בְּרוּךְ יֵאוּדָה פֶּלְאֵנִי מִבְּ	שֵׁת מְנוּחַת נִפְשׁוֹ לֵב נִשְׁבֵּר מִוְרֵנוּ	שֵׁת מְנוּחַת נִפְשׁוֹ לֵב נִשְׁבֵּר מִוְרֵנוּ
מִבְּ הָאֵה נָסִים שְׁלֹמֵם פֶּלְאֵנִי מִבְּ	שֵׁת הָאֵה נָסִים שְׁלֹמֵם פֶּלְאֵנִי מִבְּ	הַרְבֵּה הַמִּלּוֹל הַמְתַּכֵּב סֵפֶר יִפְהַלֵּל	הַרְבֵּה הַמִּלּוֹל הַמְתַּכֵּב סֵפֶר יִפְהַלֵּל
מִבְּ הַנְּבִיר אֶעֱזֹר הַלֵּל כִּבְר מְנוּחַת מִבְּ	שֵׁת הַנְּבִיר אֶעֱזֹר הַלֵּל כִּבְר מְנוּחַת מִבְּ	מִבְּ	מִבְּ
מִבְּ	שֵׁת	אֲרִיאֵשׁ בְּעֵם קוֹל רִינָה מִבְּ	אֲרִיאֵשׁ בְּעֵם קוֹל רִינָה מִבְּ

Soll	Monat Passa-	Penta	Station
מ"ב מו"ה רג בע"ם הקרי לב מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם חרד עזי החיים מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב הטרו"ל בע"ם שבט מוסר מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם תהלה לרו"ד מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם מראה עינים מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם כסה שלמה מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הישיש הרב השלם בע"ם עושה חיל מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב הנולד בע"ם עבודת משה מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב השלם כמו יעקב פלאני מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הו נמוהרר בע"ם פנים במשפט מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה רג בע"ם הקרי לב מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם חרד עזי החיים מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב הטרו"ל בע"ם שבט מוסר מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם תהלה לרו"ד מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם מראה עינים מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב מו"ה המופנה בע"ם כסה שלמה מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הישיש הרב השלם בע"ם עושה חיל מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב הנולד בע"ם עבודת משה מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הרב השלם כמו יעקב פלאני מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו
מ"ב הו נמוהרר בע"ם פנים במשפט מ"ב	' ובננו	' ובננו	' ובננו

Soll	Morat Cassa-	Canta	Maten
מורנו ורנינו הרב הגדול בעל ספר ראש יוסף אישקאפה מ"ב	91	102	92
מורנו ורנינו הרב הגדול בע"ס כנסת הגדולה מ"ב			
מורנו ורנינו מור קשישה בע"ס נר ישראל מ"ב			
מורנו ורנינו מורנו נשיא נשיא חלוי בע"ס כ"ב שלמה מ"ב			
מורנו ורנינו מורנו בנימין יודי"ה מ"ב			
מורנו ורנינו מורנו אהרן קרויש"ה מ"ב			
מורנו ורנינו מורנו מורנו בתי כנסיות מ"ב			
מורנו ורנינו מורנו מורנו בע"ס קול יעקב מ"ב			

Soll

Monat
Cantata-

ושל כקור חולים והראשידהם מלמעלה והקבר
נאשי והק"א"י"ה והק"ן נאשי וראשי משמרות
והזקנים מלכא דעלמא הוא יברך יתהון וזוכה
יתהון ופ"ר ונ"א

כי שברך אבותינו וכו' הוא יברך את הגוברים

מהקדבל קדוש ס' חיים חזן ה"י
ס' חיים הל"י ה"י ס' יצחק קרו"ד ה"י ס' שלמה
שישון ה"י ס' יוסף הכהן ר"י
ס' שמעון קאנ"י ה"י

מלכא דעלמא הוא יברך יתהון וזכה יתהון
וכן יהי רצון נאמור אמן

Canto

Staten

דנותן רשועה לבלבדים וכו'
למעלה למעלה לארוננו " מוסטאפא
קיימטל פאשה " מלכא דעלמא הוא יברך
יתיה וזוכה יתיה וכן יהי רצון נאמור אמן

כי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב שישו

ואהרן ודוד ושלמה הוא יברך את
מעלת הרב המלול מלכא דעלמא הוא יברך
יתיה וזוכה יתיה ופ"ר ונ"א

כי שברך אבותינו וכו' וכל הקהילות הקדושות

והמשהויות הוא יברך את כל יחידי
הקהל הקדוש הזה גדולים וקטנים הם וננדם
ונשירים וכל אשר להם מלכא דעלמא הוא
יברך יתהון וזכה יתהון ופ"ר ונ"א

כי שברך אבותינו וכו' וכל החברות הקדושות
והמשהויות הוא יברך את כל יחיד
חברה קדושה של קברים של החיצה ושל לוי

